

Onderzoek
in het kort

Nationaal Comité
4 en 5 mei

Nationaal Vrijheidsonderzoek 2024

Het Nationaal Vrijheidsonderzoek (NVO) is het jaarlijkse onderzoek naar het draagvlak voor de Nationale Herdenking en Bevrijdingsdag onder de Nederlandse bevolking. De uitkomsten van 2024 laten zien dat een grote meerderheid van de ondervraagden de twee dagen (heel) belangrijk vindt. Terwijl de angst voor oorlog toeneemt en vrijheid als steeds minder vanzelfsprekend wordt gezien, blijft het draagvlak voor herdenken en vieren hoog.

Wat is het Nationaal

Vrijheidsonderzoek (NVO)?

Het NVO wordt sinds 2001 in opdracht van het Nationaal Comité 4 en 5 mei afgenomen en heeft als doel inzicht te bieden in trends van herdenken en vieren in Nederland. Vanaf 2020 wordt voor de meting gebruik gemaakt van het LISS-panel van Centerdata. Voor dit onderzoek is een steekproef genomen van ruim 1.100 mensen, die een representatieve afspiegeling vormen van de Nederlandse bevolking. De vragenlijst is afgenomen in de maand februari 2024. De vragen en daarmee de uitkomsten van het onderzoek gaan dus over de Nationale Herdenking en Bevrijdingsdag op 4 en 5 mei 2023.

Belang van 4 en 5 mei

83% van de Nederlanders vindt de Nationale Herdenking op 4 mei belangrijk of heel belangrijk. Voor Bevrijdingsdag is dat 75%. Hoewel dit draagvlak stabiel blijft, neemt het percentage mensen dat aangeeft 4 mei 'heel belangrijk' te vinden iets af. Het belang dat de ondervraagden hechten aan de twee dagen vertaalt zich ook naar participatie: 84% heeft op 4 mei twee minuten stilte gehouden. Deelname aan een herdenkingsbijeenkomst lijkt langzaam weer terug te gaan naar het niveau van voor de coronajaren. Op 5 mei heeft een aanzienlijke groep Bevrijdingsdag op radio, tv of online gevolgd (41%) of er met anderen over gesproken (38%), al nemen beide percentages licht af als we kijken naar de afgelopen vijf jaar.

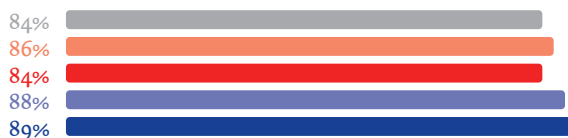
Meer weten?

Ga naar 4en5mei.nl/onderzoek

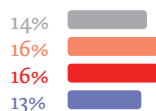

Hoe heeft u vorig jaar stilgestaan bij de Nationale Herdenking?

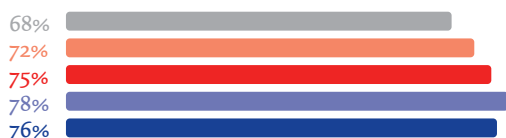
Twee minuten stilte gehouden om 20.00 uur

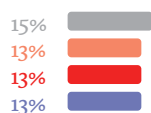
Iets gedeeld of geliket op social media

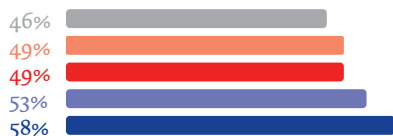
De Nationale Herdenking op radio, tv of online gevolgd

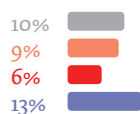
Het Wilhelmus gezongen na afloop 2 min. stilte

Met anderen over de Nationale Herdenking gesproken

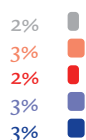
Bij een herdenkingsbijeenkomst geweest

De Nederlandse vlag halfstok gehangen

Anders

2024

2023

2022

2021

2020

Verbondenheid en dankbaarheid

De emoties die mensen voelden op 4 en 5 mei waren vergelijkbaar, hoewel verdriet een grotere plek had tijdens de Nationale Herdenking dan op Bevrijdingsdag. Twee derde ervoer op 4 én 5 mei een zekere mate van dankbaarheid. Bij beide dagen gaf ruim de helft van de ondervraagden aan verbondenheid te voelen, terwijl slechts een klein deel (11% op 4 mei, 12% op 5 mei) aangaf dit (helemaal) niet te hebben ervaren. De verbondenheid wordt sterker ervaren door oudere leeftijdsgroepen dan door jongeren.

Wat heeft u vorig jaar tijdens Bevrijdingsdag gedaan?

Geen activiteit ondernomen maar wel stilgestaan

Lokale activiteit bezocht

Bevrijdingsdag op radio, tv, online gevolgd

Iets gedeeld of geliket op sociale media over Bevrijdingsdag

Met anderen over gesproken

Bevrijdingsfestival bezocht

Nederlandse vlag uitgehangen

Anders

Bevrijdingsfestival op radio, tv, online gevolgd

■ 2024

■ 2023

- Driekwart van de ondervraagden geeft aan dat Bevrijdingsdag hen (erg) aanspreekt. Voor 65-plussers geldt dat het sterkst (81%).
- Meer dan de helft van de ondervraagden vindt het ontsteken van het Vrijheidsvuur (erg) belangrijk. Ook het feit dat de festivals gratis toegankelijk zijn wordt als belangrijk ervaren door 53% van de deelnemers.
- De meeste mensen in Nederland zijn niet standaard vrij op 5 mei. Een ruime meerderheid van bijna twee derde van de ondervraagden is voor een vrije dag voor iedereen (65%), een lichte daling ten opzichte van 2023 (70%).

Wie herdenken we?

Tijdens de Nationale Herdenking herdenken wij allen – burgers en militairen – die in het Koninkrijk der Nederlanden of waar ook ter wereld zijn omgekomen of vermoord; zowel tijdens de Tweede Wereldoorlog en de koloniale oorlog in Indonesië, als in oorlogssituaties en bij vredesoperaties daarna.

Het memorandum is de officiële tekst over wie we herdenken tijdens de Nationale Herdenking. Twee derde van de mensen geeft aan dat dit memorandum hen (zeer) aanspreekt. In 2022 is aan deze tekst een verwijzing toegevoegd naar de koloniale oorlog in Indonesië, die door 55% passend wordt gevonden. De reden die daarvoor het vaakst genoemd wordt is dat de koloniale oorlog een belangrijk deel is van onze geschiedenis. Mensen die het memorandum of de nieuwe toevoeging niet vinden aanspreken, noemen hiervoor verschillende redenen:

- Alle oorlogen dienen naar voren te komen in de herdenking
- De herdenking moet alleen over de Tweede Wereldoorlog gaan
- De koloniale oorlog valt onder 'oorlogssituaties daarna'
- Ik heb onvoldoende kennis over de koloniale oorlog

Onderwijs en kennis

22% zeer eens 46% eens 23% neutraal
7% oneens 2% oneens

Onderwijs speelt een belangrijke rol in het overbrengen van basiskennis over de Tweede Wereldoorlog. Dat het comité educatief materiaal aanbiedt over de Tweede Wereldoorlog, de Holocaust en de herinnering eraan wordt door 73% van de ondervraagden (heel) belangrijk gevonden. Ook vindt een ruime meerderheid het van groot belang dat er onderwijs over burgerschap, rechtsstaat en democratie wordt aangeboden.

Over welke onderwerpen die wereldwijd spelen maakt u zich het meest zorgen?

De zorgen over oorlog zijn flink toegenomen sinds 2022. Bijna zeven op de tien Nederlanders ervaart dat oorlog en aanslagen een rol spelen in hun leven. De oorlog in Oekraïne en de oorlog in Gaza zullen waarschijnlijk aan deze ervaring hebben bijgedragen.

Oorlog

Economische crisis

Klimaatverandering

Schendingen van mensenrechten

Terrorisme

Energievoorziening

Migratie

Besmettelijke ziektes, epidemieën

Armoede

Honger

Nepnieuws ('fake news')

Anders

Spanningen tussen groepen

2024

2022

Milieuvervuiling

Populisme

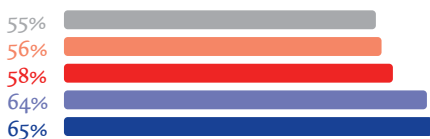

Onderwerpen als klimaatverandering en besmettelijke ziektes lijken minder prangend dan in 2022. Klimaatverandering is wel nog steeds een van de meer zorgwekkende thema's voor veel mensen. Een kwart van de mensen maakt zich zorgen om migratie, vergeleken met 15% in 2022.

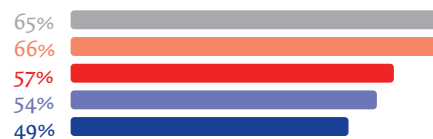
Oorlog en vrijheid

De toegenomen zorgen over oorlog hebben mogelijk effect op de mate van vrijheid die men ervaart. Het aandeel mensen dat aangeeft dat hun gevoel van vrijheid de afgelopen vijf jaar is toegenomen, is dit jaar haast net zo laag als tijdens de coronapandemie in 2022. Hoewel dit percentage in het onderzoek van vorig jaar iets was toegenomen, is het nooit meer zo hoog geweest als in 2020, toen werd gepeild nog voor de pandemie uitbrak. Het overgrote deel van de mensen ervaart dus dat hun vrijheid is afgenomen over de afgelopen vijf jaar. Jongeren hebben wel een stuk vaker (23%) het gevoel dat hun vrijheid is toegenomen dan alle andere leeftijdsgroepen.

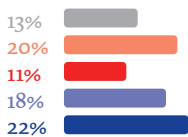
Ik kan in Nederland altijd uitkomen voor mijn meningen, overtuigingen, en gevoelens

Onze vrijheid is steeds minder vanzelfsprekend

Mijn gevoel van vrijheid is de afgelopen vijf jaar toegenomen

Ik denk dat mensen gaan vergeten hoe belangrijk vrijheid is

2024

2023

2022

2021

2020

Persoonlijke vrijheid

Ook op het persoonlijke vlak neemt de ervaren vrijheid af: zo hebben mensen minder vaak het gevoel dat ze zichzelf mogen zijn (van 46% in 2020 naar 42% dit jaar). Na vorig jaar is er een toename te zien in het aantal mensen dat zich gekwetst of beledigd heeft gevoeld vanwege diens achtergrond (van 9% naar 13%). Ook is het aantal mensen dat zich buitengesloten voelde vanwege diens achtergrond gestegen (van 7% naar 10%). Ouderen geven aan het minst vaak met discriminatie te maken te hebben, jongeren het meest.